

انقراض خاموش گونه‌های جا نوری در همدان

به گزارش صدای تجارت، خبرگزاری دولت نوشت: حفظ و توسعه پوشش گیاهی همواره به عنوان یکی از مهمترین عوامل حفظ اطلاعات ژنتیکی و تنوع زیستی هر استان به شمار می رود اما با گذشت زمان، دست اندازی بشر به محیط زیست و تخریب زیستگاه‌ها باعث از بین رفتن گونه‌های گیاهی و جانوری شده است.

به اعتقاد کارشناسان حیات وحش زیستگاه‌های گونه‌های گیاهی و جانوری هر منطقه را با توجه به شرایط اقلیمی همان منطقه باید حفظ و نگهداری کرد و با انجام این اقدامات به صورت محلی و منطقه‌ای گام مهمی در حفظ گونه‌های بومی مناطق برای حفظ تنوع زیستی استان برداشت.

تغییر پوشش گیاهی هر منطقه، فرم جانوری آن را تغییر داده و موجب بروز مشکلاتی جدید در آن منطقه شده است با این حال در چند سال اخیر محیط زیست استان همدان برای حفظ گونه‌های جانوری اقدامات قابل ملاحظه‌ای انجام داده است.

بر اساس گزارش اداره کل حفاظت محیط زیست استان همدان، طبق آخرین سرشماری ۱۸۱ گونه پرنده، ۴۰ گونه پستاندار، ۴۳ گونه خزنده، ۳۸ گونه ماهی و چهار گونه دوزیست در این استان شناسایی شده است که از این تعداد یک گونه با عنوان **میش مرغ** منقرض شده است و ۲ گونه **کرکس مصری** و **بالابان** در معرض خطر انقراض و ۹ گونه **کل و بز، قوچ و میش، زرده بر، عقاب شاهی، پلیکان پا خاکستری، دلیجه کوچک، افعی زنجانی، آگاما وزغی ایرانی و لاک پشت مهنیز دار** در گروه گونه‌های جانوری آسیب پذیر هستند.

جای خالی میش مرغ در دشت اسدآباد

میش مرغ، پرنده‌ای است بسیار وحشی و رمنده که از شلوغی گریزان است و تحمل گرما را ندارد و در مناطق خیلی گرم زندگی آن با مشکل روبه‌رو می‌شود این گونه جانوری از پرندگان منحصر به فرد و بسیار مهم جانوری در جهان به شمار می‌آید که به علت شرایط زیستی منطقه اسدآباد جمعیت اندکی از این گونه در دشت اسدآباد زندگی می‌کردند.

این پرنده به علت سنگین بودن جثه اش به سختی پرواز می کند و به همین علت و همچنین برای تشخیص دشمنان خود از فاصله دور، قلمرو زیستگاهش را در اراضی مرتفع و وسیع و کشتزارهای بدون درخت انتخاب می کند.

دشت اسدآباد در مجاورت منطقه حفاظت شده آلمابلاغ قرار گرفته و در گذشته ای نه چندان دور، زیستگاه نادرترین گونه جانوری جهان به نام «میش مرغ» بوده است. مجاورت دشت اسدآباد با روستاهای ملحمدره، تاج آباد، ترخین آباد، بیاج، چنار علیا، محمد آباد، پیرملو، قرآکند و باباعلی موجب پیشروی کشاورزان به اراضی این دشت و ایجاد اخلاص در زندگی زیستگاه جانوران شد در عین حال تردد ماشین آلات کشاورزی و سر و صدای ناشی از آن، کمبود آب و خشکسالی و شکار غیرمجاز از عوامل وداع میش مرغ از دشت اسدآباد است.

اواخر مهر و آبان سال ۹۴ همزمان با فصل کوچ میش مرغ، کارشناسان کشوری به همراه یک تیم مستندساز برای بررسی گذشته حیات این گونه جانوری در دشت اسدآباد حضور یافتند تا به بررسی علل انقراض این پرنده زیبا پردازند.

این تیم که پیشتر در بوکان نیز تجربه این تحقیقات را داشتند، اقدام به تحقیق میدانی از افراد ساکن در نزدیکی دشت اسدآباد کردند که نتایج به دست آمده حاکی از این بود که از سال ۸۸ این پرنده در اسدآباد مشاهده نشده است.

در آن زمان کمبود منابع آبی، خشک شدن رودخانه ها و کاهش بارندگی، هجوم کشاورزان به عرصه محیط زیست و کشت و کار در زمین های اطراف محل زندگی این پرنده عامل کوچ و انقراض میش مرغ عنوان شد.

پس از تجسس ها و تحقیق های صورت گرفته تعدادی «پر» به همراه مدفوع این پرنده کشف و برای تحقیق و بررسی «دی ان ای» تحویل اداره کل محیط زیست همدان شد که طی فرایندی این نمونه ها به خارج از کشور ارسال شد.

نتایج به دست آمده مطابق بودن «دی ان ای» مورد آزمایش با «دی ان ای» گونه میش مرغ را نشان داد بنابراین احیای این گونه در دستور کار قرار گرفت با این وجود تحقیقات میدانی صورت گرفته نشان می دهد تاکنون این گونه در دشت اسدآباد مشاهده نشده و همچنان این دشت تهی از این گونه باهوش و نادر است.

۲ پرنده شکاری در خطر انقراض

کرکس مصری و بالابان ۲ گونه شکاری در معرض خطر انقراض هستند که این پرندگان مهاجر همه ساله به علت شرایط مناسب اقلیمی و آب و هوایی، محیط زیست همدان را برای فرود، جوجه آوری و آشیانه سازی انتخاب می کنند و دشت های همدان از اوایل مهر پذیرای ۴۰ گونه مهاجر بوده که از آسیای میانه و مناطق شمالی کشور به استان همدان وارد می شوند.

اما همزمان با حضور گونه های بالابان (پرنده ای از راسته شاهین سانان) و شاهین، افراد سازمان یافته ای از استان های جنوبی چون خوزستان و بوشهر به دشت های استان همدان عزیمت و در گروه های ۲ یا سه نفره در روستاهای دورافتاده و کم جمعیت سکونت می کنند.

این افراد ابتدا گودالی عمیق حفر کرده و سقفی قوسی شکل با سوراخ هایی برای دیدن اطراف بر آن ایجاد می کنند سپس ساعت ها در داخل گودال برای زنده گیری پرندگان شکاری کمین می کنند. میش مرغ اتیرنا

تجارت سیاه پرندگان شکاری امروزه به شغلی پُرسود و پول ساز برای قاچاقچیان تبدیل شده است طوری که این پرندگان در کشورهای حاشیه خلیج فارس به قیمت های میلیاردی به فروش می رسند.

تخریب زیستگاه و از بین رفتن پناهگاه حیوانات

به گفته معاون محیط زیست طبیعی اداره کل محیط زیست استان همدان گفت: مهمترین دلیل از بین رفتن یا در معرض انقراض قرار گرفتن گونه های جانوری، تخریب و تغییر کاربری زیستگاه ها است چرا که پناه و امنیت را از گونه های جانوری گرفته و غذا و آب را از دسترس حیوانات خارج می کند.

مهدی صفی خانی افزود: با از بین رفتن یک گونه شاهد انقراض سایر گونه ها نیز خواهیم بود چرا که کاهش یا انقراض گونه ها اکوسیستم و زنجیره غذایی حیوانات را به هم می ریزد یا یک گونه بزرگ یا کوچک جثه، بی مهره یا با مهره را به آفت تبدیل و به صورت مستقیم و غیر مستقیم بر روی بشر و سموم منطقه تاثیر می گذارد.

وی از دیگر علل کاهش یا انقراض گونه های جانوری را تخریب زیستگاه دانست و اضافه کرد: تبدیل اراضی مرتعی به آبی سپس تبدیل شدن به

باغ‌ها موجب کاهش و انقراض گونه‌های مرغ‌شد، همچنین تبدیل مزارع کشاورزی به باغ‌های مثمر و تفریحی نیز تاثیر داشته است.

معاون محیط زیست طبیعی اداره کل محیط زیست استان همدان ادامه داد: گونه‌های مرغ‌وابسته به اراضی مرتعی است بنابراین با از بین بردن مراتع، پناه و امنیت جانوران و گونه‌های مورد تغذیه آنها به مرور از بین رفتند.

در کنار تغییر کاربری اراضی، چرای مفرط دام و استفاده بی‌حد و حصر از آب‌های زیرزمینی و چشمه‌ها سبب خشک شدن منابع آبی حیات وحش بوده که به گفته صفی‌خانی این موارد از دیگر علل تشنگی حیات وحش و مرگ تدریجی و مهاجرت گونه‌های جانوری به شمار می‌رود.

وی ادامه داد: کاهش گونه‌های جانوری موجب ایجاد رقیب ناجوانمردانه برای گونه‌های کوچک‌جثه شده است همچنین شرایط نامناسب تغذیه برای کبک و خرگوش سبب کاهش جمعیت این گونه‌ها در منطقه آلمابلاغ اسدآباد شد و در ادامه مهاجرت اجباری و بی‌رویه گونه‌های مثل سیاه‌گوش برای به دست آوردن طعمه در اکوسیستم منطقه تاثیر گذاشت.

این متخصص اکولوژی حیات وحش و مدیریت زیستگاه‌ها اظهار داشت: کرکس مصری و بالابان از گونه‌های مهاجر هستند که جمعیت آنها بیشتر تحت تاثیر مهاجرت قرار می‌گیرد.

صفی‌خانی افزود: دشت‌های همدان برای زیست بالابان خوب است ولی تغییر کاربری، حضور و ماندگاری این گونه را در طبیعت استان تحت تاثیر قرار داده از سوی دیگر برخی صیادان غیرمجاز اقدام به زنده‌گیری و قاچاق این قبیل‌پرندگان می‌کنند.

تلاش محیط زیست برای احیای گونه‌های جانوری

وی گفت: محیط زیست همدان در چند سال اخیر به شدت پیگیر وضعیت پوشش‌های گیاهی در مناطق تحت مدیریت استان است که با همکاری مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی و اداره کل منابع طبیعی استان با محیط زیست استان امید می‌رود شاهد برطرف شدن مشکلات و چالش‌های موجود در این زمینه باشیم.

معاون محیط زیست طبیعی اداره کل محیط زیست استان همدان افزود:

این سازمان برنامه‌های عملی برای مشخص کردن وضعیت گونه‌ها تدوین کرده که امیدواریم هر چه زودتر اجرایی شود چرا که این استان دارای تنوع زیستی بالایی است و باید از آن‌ها برای به هم نخوردن تعادل زندگی محافظت کرد.

صفی‌خانی ادامه داد: همچنین اداره کل حفاظت محیط زیست، از مسیر قانونی با عوامل تخریب زیستگاه برخورد کرده همچنین نسبت به جلوگیری از تخریب زیستگاه با ارتقای سطح زیستگاه به شکار ممنوع و حفاظت شده اقدام کرده است.

وی گفت: با تهیه و تدوین برنامه گونه‌های جانوری و اجرای آن دنبال این هستیم تا بهترین شرایط زیست را برای گونه‌های جانوری در استان همدان فراهم کنیم.

استان همدان دارای ۶ منطقه حفاظت شده و ۱۳ منطقه شکار ممنوع است.